

Тетяна Анатоліївна ШЕВЧУК,
кандидат юридичних наук, викладач кафедри
кримінального права і кримінології
(Харківський національний університет
внутрішніх справ, Харків, Україна)

ІНДИВІДУАЛЬНА ПРОФІЛАКТИКА СУТЕНЕРСТВА ТА ВТЯГНЕННЯ ОСОБИ В ЗАНЯТТЯ ПРОСТИТУЦІЄЮ

Охарактеризовано заходи індивідуальної профілактики сутенерства та втягнення особи в заняття проституцією. Розглянуто основні напрямки цієї діяльності, її об'єкти й елементи. Зазначено проблеми, які виникають у процесі здійснення індивідуальної профілактичної діяльності.

Ключові слова: *індивідуальна профілактика, заходи протидії, сутенерство, втягнення в заняття проституцією, об'єкти й елементи профілактики.*

Постановка проблеми. Головний обов'язок держави – це захист її громадян від посягань на їх особистість, права та законні інтереси, що закріплено в Конституції України. На жаль, сучасний період розвитку та становлення української державності характеризується занепадом усіх сфер суспільного життя. Політична й економічна нестабільність торкнулися більшої частини населення України, спровокували невпинне зростання злочинності, яка характеризується переважно корисливо-насильницькою спрямованістю, що поступово призводить до занепаду духовності та моральності суспільства. Духовна криза завжди, як у дзеркалі, відбивається на стані злочинності в державі й, перш за все, в тій її частині, яка торкається злочинів проти моральності, зокрема злочину, передбаченого ст. 303 Кримінального кодексу України (далі – КК України) «Сутенерство або втягнення особи в заняття проституцією». Проституція як соціальний феномен в усі часи займала думки філософів, просвітителів, істориків і

правознавців. Вона залишається хворобливим суспільним явищем, результатом глибоких соціальних, економічних і моральних деформацій суспільного розвитку, а сучасні вкрай загрозливі тенденції її стрімкого омолодження, трансформація в індустрію секс-бізнесу ставлять перед державою актуальні завдання щодо вироблення нових, найбільш дієвих заходів протидії цим злочинним проявам. Ця діяльність здійснюється комплексно переважно на трьох рівнях: загальносоціальному, спеціально-кримінологічному й індивідуальному. Саме індивідуальний рівень профілактичної діяльності є найбільш складним для реалізації й найбільш оптимальним щодо ефективності. У зв'язку з цим, **метою** статті є дослідження основних напрямків індивідуальної профілактики сутенерства та втягнення особи в заняття проституцією.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основи індивідуальної профілактики взагалі та злочинних проявів, пов'язаних із втягненням у зняття проституцією, зокрема на теоретичному та практичному рівні розглядалися такими вітчизняними та зарубіжними вченими, як Г. А. Аванесов, І. С. Аліхаджієва, Р. А. Арсланбекова, О. М. Бандурка, А. Я. Вілкс, В. В. Голіна, Я. І. Гілінський, С. Ф. Денисов, А. Ф. Зелінський, О. М. Литвинов, Г. М. Міньковський та ін. У своїх працях вони торкалися окремих аспектів цієї проблематики, не об'єднуючи їх системною, комплексною метою – визначення основних засад реалізації індивідуальної профілактичної діяльності щодо сутенерства або втягнення особи в заняття проституцією.

Виклад основного матеріалу. У практичній діяльності правоохоронних органів індивідуальна профілактика – це розробка та здійснення спеціальних заходів із виявлення й усунення детермінант злочинності, а також превентивного впливу на осіб, схильних до протиправної поведінки. У підґрунті цієї діяльності лежить застосування спеціальних методів і прийомів, що відповідають принципам профілактики злочинів, знань та навичок регулювання соціальних відносин виключно з метою виявлення й усунення причин та умов злочинів, установлення осіб, від яких можна очікувати скоєння злочинів, запобігання та припинення їх протиправної діяльності [1].

Індивідуальну профілактику сутенерства та втягнення в заняття проституцією спрямовано на роботу з конкретними особами, поведінка і спосіб життя яких свідчать про реальну можливість скоєння зазначеного вище злочину, а також з їх найближчим оточенням. При цьому слід зауважити, що підставою застосування до таких осіб заходів індивідуального профілактичного впливу є дослідження життєвої позиції, мотивів і поглядів у зв'язку з їхнім соціальним мікросередовищем.

Індивідуальна профілактика має здійснюватись у двох напрямках: по-перше, щодо осіб, які вчиняють розглядуваний нами злочин, тобто є його суб'єктами, а по-друге – щодо потерпілих від цього злочину осіб. При цьому необхідність дослідження жертв цього злочину зумовлюється його специфікою. Це дозволить виявити соціальні та морально-психологічні їх

якості, особливості взаємовідносин із злочинцями, характер їх поведінки до і під час учинення злочину. Ця інформація є необхідною для профілактичного впливу на жінок, схильних до аморальної поведінки, на індивідуальному рівні, а в кінцевому рахунку – і на проституцію та діяльність, пов'язану з організацією її зайняттям.

Отже, об'єктами індивідуальної профілактики сутенерства та втягнення в заняття проституцією є:

- сутенери;
- особи, які займаються втягненням у заняття проституцією;
- жертви розглядуваного злочину, особи яких було втягнуто у заняття проституцією.

Основними елементами індивідуальної профілактики в зазначеному напрямку є такі:

- виявлення потенційних сутенерів і тих осіб, що втягують у заняття проституцією, на підставі даних про типові кримінологічні риси особи злочинця та постановка їх на спеціальні обліки правоохоронних органів;
- усебічний аналіз поведінки таких осіб із метою встановлення джерел негативного впливу на них та їх подальшої нейтралізації;
- зміна системи їх ціннісних орієнтацій (недопущення антигромадських поглядів та їх подальша корекція у соціально прийнятні);
- різнобічний вплив на таких осіб після встановлення обставин, які створюють умови реалізації їх злочинного наміру [2, с.164];
- недопущення розгортання мотивації на вчинення злочину, передбаченого ст. 303 КК України, шляхом роз'яснення відповідних положень кримінального кодексу про відповідальність за злочини проти моральності, формування здорової правосвідомості, соціально корисних навичок та інтересів;
- оздоровлення мікросоціального середовища, яке тією чи іншою мірою сприяло формуванню злочинного умислу;
- усебічний нагляд і контроль за подальшою їх поведінкою та способом життя;
- профілактичний вплив на потенційних пособників сутенерства та втягнення в заняття проституцією (утримувачів домів розпусти, звідників, осіб, які займаються проституцією, та їх клієнтів);
- ужиття негайних заходів із попередження безпосередньо підготовлюваних злочинів, припинення їх на стадії готування чи замаху;
- періодична перевірка результативності проведення індивідуально-профілактичних заходів.

Ще одним дієвим і досить ефективним засобом індивідуальної запобіжної діяльності є метод надання допомоги особам, які займаються проституцією або схильні до неї. Це може бути допомога у працевлаштуванні, отриманні освіти, організації дозвілля тощо. Заходи допомоги можуть бути реалізовані також шляхом здійснення впливу на соціальне мікросередовище цих осіб [3, с. 262].

Слід зауважити, що під час здійснення зазначеної вище діяльності на практиці виникає ціла низка труднощів, зокрема такі:

- недостатньо якісним є її інформаційне забезпечення, зокрема це стосується достовірності інформації, достатності її обсягу, своєчасності та точності її передання, розосередженості за різними видами обліків та ін.; від якості обсягу та достовірності вихідної інформації залежить успішність процесу отримання тієї кримінологічно значущої інформації, від чого, в свою чергу, залежить ефективність профілактичних заходів, серед іншого індивідуального характеру;

- існують певні прогалини у вивченні особи злочинця як у науково-теоретичному, так і в практичному плані; незважаючи на те, що це питання є ключовим елементом кримінологічної характеристики, дані про осіб, що вчиняють сутенерство, втягнення в заняття проституцією або схильні до вчинення таких діянь, є досить формальними, поверхневими, не узагальненими в «портреті злочинця сутенера», що призводить до викривлення понять, порушення взаємозв'язків між основними детермінантами злочинної поведінки особи, що, в свою чергу, згубно впливає на ефективність та інтенсивність індивідуальної профілактики;

- відсутність науково обґрунтованих ефективних методичних рекомендацій щодо організаційних аспектів профілактики сутенерства та втягнення в заняття проституцією на індивідуальному рівні; взаємодія науки та практики має подекуди формальний характер, наукові дослідження часто не мають адресної спрямованості.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Якщо ми говоримо, що проституція й супутні злочинні діяння, зокрема сутенерство та втягнення в заняття проституцією, є соціально обумовленими, то і профілактична діяльність на індивідуальному рівні повинна здійснюватись через створення позитивних соціально-економічних умов, зміцнення інституту сім'ї як головного осередку формування особистості, а також через науково обґрунтовану комплексну систему статевого виховання, починаючи з раннього віку, недопущення формування антисоціальних установок особи та негайний корекційний вплив у разі їх виявлення.

Індивідуальна профілактика сутенерства та втягнення особи в заняття проституцією вимагає комплексного концептуального підходу, за якого слід урахувати весь спектр причин, які торкаються різних сфер суспільного життя: економічної, медичної, психологічної, соціальної, педагогічної, юридичної, етичної, етнічної, естетичної, культурологічної та інших. Усі вони є тісно пов'язаними між собою, взаємообумовленими й взаємозалежними. Тільки через усебічне осмислення причин учинення сутенерства та втягнення в заняття проституцією можна реально оцінити ситуацію та визначити найбільш ефективні профілактичні заходи на індивідуальному рівні.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Бандурка О. М., Литвинов О. М. Стратегія і тактика протидії злочинності : монографія. Харків : НікаНова, 2012. 318 с.

2. Арсланбекова Р. А. Вовлечение в занятие проституцией и организация занятия проституцией: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Москва, 2005. 192 с.

3. Кулик С. Г. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинам проти моральності : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Запоріжжя, 2016. 317 с.

Стаття надійшла до редакції 05.11.2018

Татьяна Анатольевна ШЕВЧУК

кандидат юридических наук

(Харьковский национальный университет внутренних дел)

ИНДИВИДУАЛЬНАЯ ПРОФИЛАКТИКА СУТЕНЕРСТВА И ВОВЛЕЧЕНИЯ ЛИЦА В ЗАНЯТИЕ ПРОСТИТУЦИЕЙ

Охарактеризованы меры индивидуальной профилактики сутенерства и вовлечения лица в занятие проституцией. Рассмотрены основные направления этой деятельности, ее объекты и элементы. Обозначены проблемы, которые возникают в процессе осуществления профилактической деятельности.

Ключевые слова: индивидуальная профилактика, меры противодействия, вовлечение в занятие проституцией, сутенерство, объекты и элементы профилактики.

Tetiana A. SHEVCHUK

candidate of law sciences

(Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine)

INDIVIDUAL PREVENTION OF SUCCESSION AND INTELLIGENCE OF PERSONS IN PROSTITUTION

The article describes the measures for the individual prevention of pimping and the involvement of a person in prostitution. The main directions of this activity, its objects, and elements are considered. Mentioned problems that arise in the process of carrying out preventive activities.

Key words: individual prophylaxis, measures of counteraction, pimping, involvement in prostitution classes, objects and elements of prophylaxis.